

Täysistunto

Tiistai 10.5.2022 klo 14.00—17.43

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansalaisuuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 64/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia, ja asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskusteluun, ministeri Mikkonen.

Keskustelu

14.47 **Sisäministeri Krista Mikkonen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lainsäädännön toimivuutta ja myös sen suhdetta yleislainsäädännön ja oikeuskäytännön kehitykseen on tarpeen aika ajoin tarkastella. Näin varmistetaan sääntelyn ajantasaisuus ja laatu sekä ehkäistään tulkintaongelmia. Tässä esityksessä tämä on juuri tavoitteena, eli esityksen tavoitteena on tehdä vuoden 2003 kansalaisuuslakiin säädöshuoltoa. Esityksen taustalla on vuonna 2020 tehty esiselvitys ja siitä saatu lausuntopalaute.

Lakia ajantasaistetaan. Tarkoituksena on myös parantaa säännösten toimivuutta niin, että ne ovat selkeämmät lain kohteen ja lain soveltajan kannalta. Kansalaisuuden saamista tai menettämistä ei ole tarkoitus helpottaa tai vaikeuttaa, vaan kyseessä on säädöshuolto, jolla lakia selkeytetään.

Lapsen kansalaisuuden saamista suomalaiselta vanhemmalta tai adoptiovanhemmalta yksinkertaistetaan. Jatkossa lapsi saisi Suomen kansalaisuuden syntyessään aina suoraan lain nojalla vanhemmaltaan ja silloin, kun suomalainen adoptoi lapsen. Muutoksella lisätäisiin lasten yhdenvertaisuutta ja vähennettäisiin byrokratiaa ja kustannuksia.

Suomen kansalaisuuden saaminen hakemusmenettelyssä edellyttää Suomessa asumista, mutta asumisajan laskemista koskevat säännökset ovat monimutkaisia. Niitä ehdotetaan yksinkertaistettavaksi niin, että säännökset ovat selkeämpiä sekä kansalaisuutta hakevalle että Maahanmuuttovirastolle, joka myöntää kansalaisuuden. Ehdotukset eivät vaikuttaisi vaaditun asumisajan pituuteen.

Kansalaisuuden saamisen hakemusmenettelyssä edellytetään kielitaitoa, eikä edellytettävän kielitaidon tasoa ehdoteta nostettavaksi tai alennettavaksi. Kielitaidon osoittamista koskevia säännöksiä täydennettäisiin niiden tutkintojen osalta, joilla kielitaidon voi osoittaa. Säännöstä kielitaitoedellytyksestä poikkeamisesta täsmennettäisiin vastaamaan paremmin vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevaa yleissopimusta ja nykyistä kansalaisuuslain soveltamiskäytäntöä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 52/2022 vp

Kansalaisuuslain eräitä määritelmiä päivitetäisiin siten, että ne vastaavat kansainvälisissä sopimuksissa olevia määritelmiä. Lapsen määritelmää muutettaisiin niin, että alle 18-vuotias katsotaan kansalaisuuslaissakin aina lapseksi eikä siihen enää vaikuta alaikäisenä avioituminen. Kansalaisuudettomuuden määritelmää muutettaisiin niin, ettei enää tehdä jakoa tahtomattaan tai tahdostaan kansalaisuudettomiin. Jaottelulla ei käytännössä ole ollut merkitystä.

Lakiin ehdotetaan myös useita muita teknisluonteisempia muutoksia, jotka johtuvat muun muassa yleislainsäädännön muutoksista. Joiltain osin säännöksiä täsmennettäisiin ottaen huomioon korkeimman hallinto-oikeuden vakiintunut oikeuskäytäntö.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Rantanen, Mari.

14.50 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Hallitus esittää omien sanojensa mukaan säädöshuollollisia muutoksia kansalaisuuslakiin. Kuitenkin tarkemmalla lukemisella lakimuutos lieventäisi kansalaisuuden saamisen kriteereitä kaikin merkityksellisin osin.

Vuonna 2020 kielteisiä kansalaisuuspäätöksiä tehtiin eniten sillä perusteella, että kieli-taitoedellytys ei täyttynyt, ja toiseksi eniten sillä perusteella, että henkilöllisyyttä ei pidetty selvitettyä. Kolmanneksi yleisin syy kielteisille päätöksille oli se, että asumisaikaedellytys ei täyttynyt. Nyt näitä kaikkia ollaan helpottamassa. Tämä ei tule yllätyksenä lakiesityksestä, joka on vihreän sisäministeriön valmisteleva. Sisäministeriö on koko tämän hallituskauden ajan keskittynyt nakertamaan lakeja joka kulmasta maahanmuuton ja ulkomaalaisten palveluiden eduksi, mutta suomalaisten vahingoksi. Oikeusvaltiossa lait on tehty suojaamaan kansalaisia. Kun lakia lievennetään tai tunnistettuja aukkoja ei tilkitä, myös kansalaisten turvallisuus vähenee.

Hallituksen nurinkurinen ajattelutapa tulee hyvin esille Maahanmuuttoviraston lausunnossa, jossa on kiinnitetty huomiota moneen epäjohtonmukaisuuteen. Ensimmäinen esimerkki on se, että kansalaistamiseen ei tarvita pysyvää oleskelulupaa, vaan määräaikainen lupa riittää. Hallitus on siis valmis myöntämään kansalaisuuden henkilölle, joka ei ole tullut maahanme tänne jäädäkseen. Toinen epäjohtonmukaisuus on, että tietyt rikokset estävät pysyvän oleskeluluvan saamisen, mutta eivät estä kansalaisuuden saamista. Ja vielä nostan esille sen, että esityksen mukainen asumisajan lievennys voi johtaa siihen, että katkonaisella lupahistorialla ulkomaalaisen on mahdollista saada Suomen kansalaisuus, mutta ei pysyvää oleskelulupaa. Miten on mahdollista, että kansalaisuuden saamiseksi on löysemiä ehtoja kuin pysyvän oleskeluluvan saamiseksi?

Arvoisa puhemies! Kun kansalaisuutta jaetaan kuin nallekarkkeja, siitä tulee nallekarkin arvoinen. Hallituksen esityksen yksi pöyristyttävimmistä kohdista on se, että Suomen kansalaisuus on mahdollista saada ilman selvitettyä henkilöllisyyttä. Vain kymmenen vuoden oleskeluaika Suomessa tuntemattomalla tai jopa väärällä henkilöllisyydellä riittää kansalaisuuden perusteeksi. Yhdistettynä siihen, että verisimmistäkin terroristiteoista tai sotarikoksista ei Suomessa saa syytteitä tai syytteet kumoutuvat oikeudessa näytön vaikean saatavuuden vuoksi, on vaarana, että Suomesta tulee terroristien turvasatama.

Perussuomalaiset haluavat pitää Suomen kansalaisuuden siinä korkeassa arvossa, joka sillä on ollut vielä viime aikoihin saakka. Suomi sijoittuu passivertailussa Pohjoismaiden parhaaksi ja koko maailman kolmanneksi. Tiedätekö, mikä passi on kaikkein arvostetuin eli millä pääsee matkustamaan vähimmillä ennakkoviisumeilla tai matkustusrajoituksilla? Se on Japanin passi. Japani on erittäin tarkka maahantulosta, kansalaisuuden saamisesta ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 52/2022 vp

erityisesti turvapaikanhausta. Japani ei myöskään tunnusta kaksoiskansalaisuutta. Sitä vasten vertailun keinoimmat passit löytyvät Lähi-idästä. Tilastokeskuksen tuoreen tilaston mukaan eniten Suomen kansalaisuuksia myönnettiin venäläisille ja seuraavina irakilaisille ja somalialaisille. Lähtömaat huomioon ottaen ilmiöstä on syytä olla huolissaan.

Perussuomalaisten mielestä kansalaisuuden tulee olla tunnustus onnistuneesta kotoutumisesta ja sitoutumisesta Suomeen ja suomalaisuuteen. Olemme esittäneet Suomen kansalaisuutta hakeville asumisajan kaksinkertaistamista kymmeneen vuoteen sekä toimeentulo- ja nuhteettomuusvaatimusta. Maailman halaaminen on lopetettava varsinkin nyt, kun näyttää siltä, että muu maailma on valmis potkaisemaan rautasaappaalla.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset ovat esittäneet myös kaksoiskansalaisuuden ehdollistamista vastavuoroisen tunnustamisen periaatteella. Jos toinen valtio ei tunnusta Suomen kansalaisuutta, on perusteetonta, mutta potentiaalisesti myös vaarallista, jos Suomi siitä huolimatta tunnustaa toisen valtion kansalaisuuden kaksoiskansalaisuuden kautta.

Hallitus tuntuu unohtavan sen, mitä varten he täällä ovat eli Suomen etua varten. Kansalaistamisen tulisi hyödyttää Suomea ja sen yhteiskuntaa eikä ainoastaan kansalaisuuden saavaa yksilöä. On suorastaan hämmäntävää, miten näin yksinkertainen ajatus loistaa pois-aolollaan hallituksen esityksessä. Tämä on kuitenkin arkipäivää, kun katsoo lähes minkä tahansa muun maan maahantulon, kotoutumisen ja kansalaistamisen käytäntöjä. Missään muualla sosiaalitutkia ei lueta toimeentuloksi, rikollisuutta ei katsota läpi sormien tai kansalaisuuden saamisen ehtoihin ei ole niin paljon poikkeuksia kuin Suomessa.

Mitä täällä sopii odottaa hallitukselta seuraavaksi? Aiotteko seuraavaksi esittää, että kansalaisuuden saa R-kioskilta?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Tynkkynen.

14.56 Sebastian Tynkkynen ps: Kunnioitettu puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan lukuisia muutoksia kansalaisuuslakiin. Muutosehdotukset ovat osin säädöshuoltoa, mutta esitettyjen muutosten vaikutukset on kokonaisuudessaan syytä käydä asiaa käsittelevässä valiokunnassa tarkasti läpi. Emme halua luoda minkäänlaisia porsaanreikiä tai lievennyksiä kansalaisuuslainsäädäntöön, joka näiden sijaan kaipaasi kipeästi tiukennuksia. Hallituksen esityksen suurimmat ongelmat lienevätkin siitä puuttuvat, lainsäädäntöä tiukentavat kohdat.

Kansalaisuuslakimme on remontin tarpeessa. Pidämme suurella arvolla maataamme Suomea, ja samaa tulisi voida sanoa myös Suomen kansalaisuudesta. Sen ei pidä olla saatavilla kenelle tahansa ja käden käänteessä — sellaiset asiat harvoin säilyttävät arvonsa. Kun jonkin asian saamiseksi pitää olla valmis sitoutumaan, sen saatuaan sitä taatusti osaa myös arvostaa.

Jos edellytykset muilta osin täyttyvät, ulkomaalainen saa Suomen kansalaisuuden vain viiden vuoden maassa asumisen jälkeen. Kansalaisuus on yksi elämän peruskivistä, mutta viisi vuotta on aivan liian lyhyt aika sen rakentamiseen. Pakolaisten osalta kansalaisuuden voi käydä hakemassa jo neljä vuotta maassa asuttuaan. Tuossa ajassa ei saa yliopistosta edes maisterin papereita käteen. Asumisaikavaatimuksen tulisi olla riittävän pitkä, jotta siitä ei sinnittelemällä selviä. Kun sopeutuminen on ainut vaihtoehto, varmistamme, ettei Suomeen synny uusia yhteiskunnan varassa tai sen varjoissa roikkuvia kansalaisryhmiä. Esimerkiksi Suomeen suuntautuvan siirtolaisaallon ei pitäisi vain muutaman vuoden kuluessa näkyä virkamiesten pöydillä kansalaisuushakemusten vyörynä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 52/2022 vp

Arvoisa puhemies! Rimaa pitäisikin asumisajan osalta korottaa selvästi nykyisestä viidestä vuodesta kymmeneen vuoteen. Moni luulee, että jos kansalaisuutta ei saa nopeasti, niin elämä on epäinhimillistä tai jopa joutuu poistumaan maasta. Todellisuudessa ehtojen täyttyessä työntekijöillä tai vaikkapa ulkomaalaisilla puolisoilla on pysyvä oleskelulupa, jonka kautta tulee käytännössä kaikki samat edut kuin kansalaisella kaikkia vaaleja koskevaa äänestys-oikeutta lukuun ottamatta.

Jos sen riman sitten aikanaan ylittää ja kansalaisuuden saa, pitäisikö voida riekkoa Suomen passi kaulassaan keikkuen vailla pelkoa sen menetyksestä? Vastaus on, että ei pitäisi. Tällä hetkellä vain vakavimmista valtion elintärkeitä etuja vastaan tehdyistä rikoksista voi seurata kansalaisuuden menetys. Esimerkiksi terroristeiltakaan ei kansalaisuutta oteta pois, ellei kyse ole tarpeeksi vakavasta terrorismirikoksesta. Jos ulkomailta Suomeen muuttanut syyllistyy minkäänlaiseen terrorismiin, pitäisi olla selvää, että tämä ei silloin ole yhteiskuntaamme sopeutunut. Asian ei pitäisi edes aiheuttaa erilaisia tulkintoja. Kaikilta terroristeilta pitäisi ottaa Suomen kansalaisuus pois riippumatta teon vakavuudesta. Suomalaisuuteen sopivaa terrorismin määrää ei ole olemassa.

Kun puhumme Suomen kansalaisuuden saamisesta, meidän pitäisi täällä puhua riittävästä kielitaidosta, riittävästä toimeentulosta ja riittävästä halusta sopeutua ja sitoutua suomalaiseen yhteiskuntaan. Meistä ei pitäisi puhua rajojemme ulkopuolella maana, jossa passi, sosiaaliturva ja vaatimukset ovat löysässä. Kansalaisuuden helpon saamisen ei tule olla vetovoimatekijä, joka ohjaa siirtolaisvirtoja Suomeen. Korkealle asetetun riman pitäisi olla ohjaamassa kansalaisuuteen vain niitä, jotka ovat valmiita panostamaan sen ylittämiseen. Riman korkeus päätetään tässä salissa. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kankaanniemi.

15.00 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Kun 90-luvun alussa tasavallan presidentti presidentin esittelyssä myönsi ulkomaalaisille Suomen kansalaisuuden, niin hän aina totesi, että nämä kansalaisuudet myönnetään sillä edellytyksellä ja ehdolla, että asianomaiset henkilöt luopuvat aikaisemmasta kansalaisuudestaan. Se linja oli selkeä. Meillä ei hyväksytty kaksoiskansalaisuutta. Vasta 2000-luvun alussa Lipposen toinen hallitus — ymmärtääkseni silloin kansanedustaja Riitta Prustin ja muun muassa Kalervo Kummolan voimakkaasti ajamana — muutti lakia niin, että meillä alettiin myöntää kaksoiskansalaisuuksia. Nyt, kun olemme tässä turvallisuustilanteessa, joudumme myöntämään, että tuo oli virhe. Kaksoiskansalaisuuksista olisi pitänyt pidättäytyä ja noudattaa sitä vanhaa mallia, että kun Suomen kansalaisuuden saa, sitten vanhasta kansalaisuudesta samalla luopuu. Se olisi selkeää. Toki EU-aikana euro-, Eta-alueella on vaikutuksia, jotka joudutaan ottamaan huomioon, mutta ne eivät edellytä Suomen kansalaisuutta kuitenkaan.

Mielestäni toinen samanlainen paha virhe oli Lipposen hallituksen aikana vuosituhannen vaihteessa tämä kiinteistöjen myynnin salliminen ulkomaalaisille rajoituksitta. Molemmissa asioissa, niin kansalaisuudessa kuin kiinteistökaupoissa, olisi pitänyt panna ehdottomaksi ehdoksi ainakin se, että vastavuoroisuus toteutuu. Eli jos ulkomaalainen, tietyn maan kansalainen saa ostaa Suomesta kiinteistön tai saa Suomen kansalaisuuden, niin vastaavasti siinä maassa, josta on tulossa, pitäisi olla sama oikeus suomalaisilla.

Nyt kun tätä lakia käsitellään, niin ministeriltä kysyn: oletteko valmistelemassa kaksoiskansalaisuuden uudistamista myös niin, että Suomen kansalaisuuden arvo nousisi todella takaisin, niin kuin tuossa edustaja Mari Rantanen ja edustaja Tynkkynen hyvin perustellen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 52/2022 vp

esittivät? Suomen kansalaisuus on arvokas asia, ja itsenäisen maan rajoja ja näitä perusarvoja pitää kunnioittaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Pelkonen.

15.03 Jaana Pelkonen kok: Arvoisa herra puhemies! Nostaisin tästä hallituksen esityksestä nopeasti esiin yhden asian, jolla on tarkoitus auttaa lasten oikeuksien toteutumista, eli hallituksen esityksen mukaanhan Suomen kansalaisille syntyvien ja adoptoitavien lasten yhdenvertaisuus puoltaa sitä, että lapsi saa Suomen kansalaisuuden aina suoraan lain nojalla, jos joko hänen vanhemmallaan tai adoptiovanhemmallaan on Suomen kansalaisuus. Lasten oikeus kansalaisuuteen toteutuisi tämän esityksen mukaan siis suoraan lain nojalla eikä riippuisi siitä, tekeekö hänen huoltajansa hänen puolestaan kansalaisuusilmoituksen. Esimerkiksi Pelastakaa Lapset ry on todennut omassa lausunnossaan, että lapsen oikeuksien näkökulmasta on tärkeää, ettei kansalaisuuden saamisessa tule yhtään viiveitä ja että adoptoitu lapsi pääsee tarvitsemansa tuen ja palveluiden piiriin mahdollisimman nopeasti. Ja on tärkeää toki, että lapsia aina itseään pyritään myös kuulemaan mahdollisuuksien mukaan heitä itseään koskevissa asioissa. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kalmari.

15.04 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! Nostaisin itse esille saman asian, minkä edustaja Kankaanniemi tuossa otti esille. Meillä on 35 000 kaksoiskansalaista Venäjän kanssa, ja jossain vaiheessa oli jo huomattavasti löysempääkin tälle tulla. Ja kun tiedän, että olette toiminut sisäministerinä tätä ennen, niin ihan haluaisin varmistaa sitä, että miten katsotte, onko tässä supo esimerkiksi ollut riittävästi ajan tasalla, ettei meidän tarvitsisi ajatella, että osa meidän kaksoiskansalaisista itse asiassa tekee myyräntyötä tälläkin hetkellä Suomelle tai toimii epäedullisesti. Ja jos ja kun näin todennäköisesti kuitenkin on, niin mitä tämän asian ratkaisemiseksi voisi tehdä?

Sinänsä mielestäni on ihan järkevää, että tätä kansalaisuuslakia vähän reivataan. Mitä tässä tulee esimerkiksi toimeentulon edellytyksiin, niin minulla on myös sitä kokemusta vaikkapa Kyyjärven kunnasta, jossa ihan tavalliset työssäkäyvät ihmiset eivät saaneet pienellä paikkakunnalla työskentelylupaa, vaikka saivat ihan normipalkkaa. Jos siellä oli mies töissä ja puoliso vaikkapa odotti vauvaa ja olisi ollut kyllä työelämään menossa, niin toimeentulo on niin pientä — vaikka se riittää ihan meikäläisille tavallisille ihmisillekin — että siellä oli vaan vaikea saada työskentelylupia sitten siltä puolelta.

Ja esimerkiksi toinen asia meillä on, jos miettii urheilijoita. Missä tahansa muussa maassa urheilijat edustavat omia asuinkansallisuuksiaan. Suomessa näin ei todellakaan pysty tekemään, koska meillä on aika tiukatkin kielitaito- ja muut vaatimukset. Toki nämä ovat aina sellaisia asioita — ettei olisi liikaa houkuttelevuutta tai näin — että näitten kanssa pitää olla järki kädessä, mutta on ihan hyvä, että näitä selkiytetään.

Mutta tähän kaksoiskansalaisuuteen mielellään jos saisi vastausta, niin olisin kiitollinen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja al-Taee.

15.06 Hussein al-Taee sd: Arvoisa puhemies! Ystäväni Bilal, joka tuli tänne muistaakseeni 2015, on Suomen kaksoiskansalainen. Hyvin lyhyessä ajassa hän oppi suomen kielen,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 52/2022 vp

työllistyi, meni naimisiin, ja nyt hänellä on kaksi lasta, ja hän on ollut veronmaksajana nyt kohta viisi vuotta — erittäin onnistunut kokeilu siitä, miten ihmistä kutsutaan olemaan osa suomalaisuutta ja yhteiskuntaa. Hän on siinä hienosti onnistunut perheineen, ja hänelle täältä terveiset.

Hyvin suuri osa heistä, joita minä itse tunnen, on sellaisia ihmisiä, jotka kokevat, että Suomi on maa, jota rakastaa ja jonka vuoksi on valmis myös kuolemaan siinä tapauksessa, että maa tarvitsee puolustusta. Ja hyvin moni on lähettänyt minulle viime aikoina viestiä, jossa hän on kertonut, että kun on tullut maahan yli 28-vuotiaana, niin miten vapaaehtoiseen maanpuolustukseen voisi osallistua ja miten voisi olla hyödyksi siinä tapauksessa, että Suomea uhkaisi jokin. Näille kaikille ihmisille täältä isosta salista paljon terveisiä ja kiitokset siitä, että he ovat näin isänmaallisia.

Ministeri, olisin kysynyt adoptiolasten puolesta: Meillä on Suomessa noin kolmisenkymmentätuhatta adoptoitua ihmistä — taisi muutama viime vuosi olla kuitenkin sellainen vuosi covidinkin takia, ettei hirveästi adoptiolapsia tullut, mutta kuitenkin heitä on kymmenissä tuhansissa. Näillä ihmisillä, näillä adoptiolapsina Suomeen tulleilla henkilöillä, ei ole perustuslaillista oikeutta asettua ehdolle presidenttikisaan. Heillä ei ole oikeutta olla Suomen presidentti, ja tämä estetään näiltä adoptiolapsilta. Meillä on Suomen eduskunnassakin ollut sellaisia esimerkkejä: ihmiset ovat tulleet adoption kautta Suomeen ja ovat kansanedustajia. Mitä me sanomme näille noin 30 000 lapselle, nuorelle ja aikuiselle, joilla ei ole perustuslaillista mahdollisuutta edustaa tätä maata siinä suurimmassa virassa? Ovatko he eriarvoisessa asemassa, ja voimmeko me myöntää heille sen samanarvoisuuden, kuten heille kansalaisuuslain mukaan kuuluu?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kinnunen, Jari.

15.09 Jari Kinnunen kok: Arvoisa herra puhemies! Edustaja al-Tae otti hyviä esimerkkejä tuossa, että meillä on onnistuneita kotouttamisia täällä hyvin paljon, mutta itselläni on kyllä lukuisasti sellaisia esimerkkejä, että ihmiset ovat olleet täällä 25 vuotta eivätkä puhu edelleenkaan suomen kieltä ja sitten lapset toimivat tulkkina.

Onko meillä hyvä kansalaisuuslaki tulossa? No, täytyy sanoa, että ei ole. Tässä edeltäjät ovat jo puhuneet aika hyvin siitä, mitä epäjohtamukaisuuksia tässä on, mutta pistää silmään muun muassa se, että alle 18-vuotiaan henkilön osalta lähtökohtana olisi se, että lasten henkilöllisyyttä ei pidettäisi epäselvänä, jos vanhemmat olisivat antaneet näiden henkilöllisyydestä ristiriitaisia tietoja. Jos vanhemmat eivät tiedä, mitkä ovat lapsen oikeat tiedot, niin onko silloin tämän lapsen henkilöllisyys selvä?

Esimerkkinä mainitsen: Muutama vuosi sitten tänne tuli noin sata — 102, 103 — romanialaista, joilla oli paljon lapsia mukana. Siihen aikaan vielä poliisi teki käännätyksiä, ja saatiin heidät sitten uskomaan, että tänne ei voi jäädä väärillä henkilötiedoilla, tänne ei voi jäädä väärillä dokumenteilla, ja sitten, että heidän täytyy poistua. He menivät tuonne Venäjän suuntaan, mutta kas kummaa, siellä venäläiset olivatkin tarkkana. Siellä oli pieniä lapsia mukana, joista täällä viranomaisen oli katsonut, että ne olivat vanhempien ilmoituksen mukaan heidän lapsiansa, mutta venäläiset totesivat, että eivätpä olekaan vaan tässä saattaa olla ihmiskaupasta kysymys, ja palauttivat tänne meidän puolelle.

Elikkä tämä pykälähän nyt mahdollistaa juuri sen, tai tämä tulkinta, että me voidaan hyväksyä ihmiskauppaa. Kun äiti kertoo toiset tiedot, isä kertoo toiset tiedot eikä ole mitään

Pöytäkirjan asiakohta PTK 52/2022 vp

papereita, niin mistä tämä lapsi on oikeasti kotoisin ja mistä hän on peräsin? Kyllä nyt jonnäköinen tolkku pitäisi olla tässä hommassa.

Sitten tämä, että saa tietyn oleskeluajan jälkeen automaattisesti kansalaisuuden: Nyt syödään pois selkeästi tämä, että jos on ollut täällä väärillä henkilötiedoilla, niin ei haittaa. Sinä saat sen kansalaisuuden, kun olet täällä asunut tietyn ajan. No tätähän käyttivät aikanaan natsi-Saksan julmurit, jotka menivät tuonne Etelä-Amerikkaan. He elivät siellä kaikessa rauhassa ja sitten saivat sieltä kansalaisuuden ja eri henkilöllisyyden, eikä kukaan oikeasti tiennyt, keitä he olivat, ja osa ehkä tiesi, mutta nämä maksettiin hiljaiseksi. Tähänkö ollaan menossa?

Ja sitten: Täällä asumisaikana ei ole velvollisuutta selvittää henkilöllisyytensä. Hyvänen aika sentään, menkää minne tahansa maailmassa, ja jos te ette selvitä omaa henkilöllisyyttänne silloin, kun te viranomaisen kanssa asioitte, niin saattaapahan olla, että koppi heilahtaa.

Tämä on järkyttävä uudistus.

Puhemies Matti Vanhanen: Ennen ministerin puheenvuoroa käytettävissä olevan ajan puitteissa myönnän vielä yhden puheenvuoron. — Edustaja Rantanen.

15.12 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Kinnunen käytti erinomaisen puheenvuoron ja nosti esiin näitä käytännön ongelmia, joita tämä esitys aiheuttaa. Nostan täältä vielä yhden yksityiskohdan, joka liittyy kielitaitoedellytykseen.

Tämänhetkisessä laissahan tästä edellytyksestä on voitu tietyin osin poiketa silloin, kun kyse on ollut luku- ja kirjoitustaidottomasta, sekä 65-vuotiaan tai sitä vanhemman hakijan osalta, jolle on myönnetty oleskelulupa humanitäärisellä perusteella. Tällöin hän on voinut kansalaistamishakemuksessansa osoittaa kielitaitoansa siten, että suomen tai ruotsin kielen opettaja on antanut todistuksen.

No, nyt tässä uudessa esityksessä esitetään toki samaa poikkeusta, mutta siten, että jomankumman kielen tai ymmärtämisen alkeista voisi todistuksen antaa myös muu kuin hakijaa opettanut opettaja. Tämä touhuhan on täysin päätöntä. Tässähän käytännössä katsoen löytyy taas jälleen kerran yksi kohta, jolla tätä niin kutsuttua maahanmuuttoklusteria ja -bisnestä ylläpidetään, jos meille alkaakin tulemaan paikkoja, joista saa näitä todistuksia siitä, että on olevinansa jollakin kurssilla. Se kurssihan voi olla missä hyvänsä. Se voi olla jonkun järjestön piirissä, jollaisista varmasti osa riemumielin tällaisia todistuksia maassamme kirjoittaa.

Kysyisinkin nyt ministeri Mikkoselta tämän keskustelun perusteella, kun täällä on nimenomaan nostettu esiin nämä ongelmakohdat: voitteko ystävällisesti kertoa, miten ihmeessä te olette päätyneet esittämään tällaista esitystä eduskunnalle?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Mikkonen, kolme minuuttia.

15.14 Sisäministeri Krista Mikkonen: Arvoisa puhemies! Todellakin tässä lakiesityksessä täsmennetään ja selkeytetään nykyistä kansalaisuuslakia. Tässä ei tehdä minkäänlaisia kiristyksiä tai lievennyksiä nykyiseen lainsäädäntöön, vaan selkeytetään asioita ja esimerkiksi myös toimitaan nykyisen oikeuskäytännön mukaisesti. Hämmentyneenä kuuntelin sitä, että joissain puheenvuoroissa annetaan oikeastaan ymmärtää, että Suomen kansalaisuuksia jotenkin kepein perustein annettaisiin. Se ei suinkaan ole totta. Meidän kansa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 52/2022 vp

laisuuslakimme on EU:n keskitasoa, monin paikoin, esimerkiksi kielitaidon osalta, paljon tiukempi kuin monen muun EU-maan.

Suomen kansalaisuuden voi saada suomalaiselta vanhemmalta syntymän perusteella tai adoptoinnin yhteydessä. Tätä halutaan tässä nyt selkeyttää ja tasa-arvoistaa adoptiolasten ja syntyneiden lasten osalta ja myös siinä, että jos on suomalainen isä, ei tarvitse erikseen lähteä hakemaan, jos vanhemmat eivät ole avioliitossa, vaan se tulee automaattisesti. Sitten sen voi saada hakemusmenettelyllä tai ilmoitusmenettelyllä, jos on entinen Suomen kansalainen ja sen kansalaisuuden menettänyt.

Suomen kansalaisuuden saamiseksi todellakin hakemusmenettelyssä edellytetään kaikkia näitä ehtoja: Suomessa asumista viiden vuoden ajan, suomen tai ruotsin kielen taitoa, nuhteettomuutta — eli sitä, ettei hakija ole syyllistynyt rikoksiin — sitä, että hakija ei ole olennaisesti laiminlyönyt elatusvelvollisuuttaan tai julkisoikeudellista maksuvelvoitettaan, ja sitä, että hakija pystyy luotettavasti selvittämään, miten saa toimeentulonsa. Lisäksi henkilöä ei kansallisteta, jos on perusteltua syytä epäillä, että kansalaistaminen vaarantaa valtion turvallisuutta ja yleistä järjestystä, jos kansalaisuuden saamisen pääasiallisena tarkoituksena on hyödyntää Suomen kansalaisuuteen liittyvää etuutta ilman tarkoitusta asettua asumaan Suomeen tai jos kansalaistaminen muusta painavasta syystä hakijan tilanteen kokonaisvaltaisen tarkastelun perusteella on vastoin valtion etua.

Eli kyllä meidän kansalaisuuslaissa nimenomaan katsotaan myös Suomen etua ja huolehditaan siitä, että Suomen kansalaisuus ei ole mitenkään helposti saatavissa, mutta totta kai ne ihmiset, jotka täyttävät kriteerit — ovat asuneet täällä, on kielitaitoa — voivat Suomen kansalaisuuden saada.

Sitten tässä keskustelussa tuli myös esille tämä kaksoiskansalaisuusasia, ja tästähän on viime aikoina nyt jonkin verran käyty keskustelua — liittyen ehkä nyt ennen kaikkea kaksoiskansalaisiin, joilla on Venäjän ja Suomen kansalaisuus — ja esitetään, että tästä voi muodostua jonkinlaista turvallisuusuhkaa. Minusta on hyvä, että tätä keskustelua käydään. Meidän täytyy tässä ajassa tietysti varmistaa se, että me pystymme erilaiset turvallisuusriskit minimoimaan, mutta on hyvä huomioda, että mahdolliset turvallisuusriskit tai lojaliteettiongelmat eivät välttämättä liity siihen, minkä maan kansalainen henkilö on. Sen takia meillä on esimerkiksi nyt lainsäädännöllä varmistettu se, että Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen sotilasvirkoihin voidaan nimittää vain sellaisia henkilöitä, joilla ei ole sellaisen toisen valtion kansalaisuutta tai muuta turvallisuusselvityksessä tarkoitettua ulkomaan sidonnaisuutta, joka voisi vaarantaa valtion turvallisuutta tai yleistä turvallisuutta.

Kaikissa muissakin sellaisissa viroissa, missä voidaan ajatella, että on jonkunlaista turvallisuusriskiä, turvallisuusselvitykset ovat se tapa varmistaa, että voimme olla vakuuttuneita siitä, että näihin virkoihin tai toimiin nimitetään semmoisia ihmisiä, joihin ei sisälly minkäänlaista turvallisuusriskiä. Suoranaisesti ei välttämättä ole kyse siitä, onko ihminen kaksoiskansalainen vai ei, vaan nimenomaan tämän turvallisuusselvityksen perusteella meidän täytyy varmistaa ihan kaikkien ihmisten turvallisuus [Puhemies koputtaa] silloin, kun nimitetään sellaisiin virkoihin, joissa jonkunlaista riskiä voisi olla.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan.